

„Informácia o priebehu a výsledkoch pracovnej návštevy GT OECD M. Cormanna na Slovensku v dňoch 12.-13. januára 2022 pri príležitosti prezentácie správy OECD - Ekonomický prehľad Slovenská republika 2021“

Generálny tajomník (GT) OECD M. Cormann navštívil Slovensko za účelom **oficiálnej prezentácie** publikácie OECD **“Ekonomický prehľad: Slovenská republika 2021”**. Nosnou témou všetkých bilaterálnych rozhovorov bola prezentácia, obsah a odporúčania „Ekonomického prehľadu SR 2021“, diskusia o ich relevancii a prínose pre Slovenskú republiku v priamej súvislosti s Národným plánom obnovy a odolnosti vo svetle jeho **hlavných odporúčaní**:

- Pokračovať v úsilí o urýchlenie očkovania.
- Znížiť daňové zaťaženie najmä pre ľudí s nízkymi príjmami.
- Rozšíriť aktívne programy trhu práce, najmä rekvalifikačné opatrenia pre osoby s nízkou kvalifikáciou.
- Naďalej poskytovať cieleňú fiškálnu podporu, kým sa oživenie nestane sebestačným.
- Prijat' a byť pripravený na implementáciu strednodobej stratégie fiškálnej konsolidácie s cieľom pripraviť sa na dlhodobé fiškálne výzvy vrátane starnutia a posilniť implementáciu úsporných opatrení identifikovaných v prehľadoch výdavkov.
- Posilniť fiškálny rámec založený na pravidlách implementáciou viacročných výdavkových stropov a zároveň úpravou únikovej doložky dlhového pravidla, aby sa umožnila flexibilita v čase krízy.
- Posunúť daňový mix smerom k majetkovým a environmentálnym daniam.

Ďalšie prierezové témy, ktoré zazneli na všetkých rokovaniach:

- **Postpandemická obnova hospodárstva** – svetová, európska aj slovenská ekonomika majú k dispozícii nástroje na podporu oživenia ekonomík. Slovenská ekonomika má vďaka EÚ aj nástroje aj prostriedky, ktoré je však nevyhnutné efektívne využiť a investovať. Na stretnutiach zaznela poznámka k dlhodobu nízkej efektivite čerpania EÚ fondov na Slovensku a potrebe prijatia systémových opatrení na zlepšenie tejto situácie – okrem iného úprava noriem o verejnom obstarávaní (vyššia flexibilita a zachovanie a zvýšenie transparentnosti);
- **Vakcinácia (silná téma)** – GT Cormann jasne definoval význam očkovania z pohľadu zdravia, ale aj dopadov na hospodársky vývoj, produktivitu, zdravotníctvo ale aj z aspektu minimalizácie nevyhnutnosti prijímať opatrenia na čiastočné/úplné obmedzenie fungovania hospodárstva a života (lockdowns);
- **Starnutie obyvateľstva a penzijná reforma**. Osobitne diskutovaný rodičovský príspevok. GT M. Cormann, s odvolaním sa na odporúčania OECD, zdôrazňoval riziká a dlhodobú neudržateľnosť tohto opatrenia voči verejným financiám. Podporil graduálne zvyšovanie veku odchodu do dôchodku v závislosti od priemerného veku dožitia. Analýzy predpokladajú, že v najbližších 30 rokoch sa počet ľudí vo veku 65 a viac rokov zdvojnásobí a počet ľudí v produktívnom veku sa zníži. To znamená, že sa zároveň zvýšia aj výdavky na dôchodky a zdravotnú starostlivosť o viac ako 10 %, čo je viac ako kdekoľvek v rámci EÚ. GT Cormann uviedol, že bez zmeny politiky Slovensko takúto situáciu nemôže zvládnuť;

- **Reforma školstva** – zaznievala v rozličných aspektoch v súvislosti s poklesom výsledkov slovenských študentov podľa prieskumov OECD (PISA), ale aj s odchodmi mladých ľudí a vysokým podielom SK študentov v zahraničí. GT Cormann zdôrazňoval potrebu reformy vzdelávania, ako aj skvalitnenia odbornej prípravy pedagogických pracovníkov pre stredné a vysoké školy. Vzhľadom na urýchlenie cyklu implementácie technologických inovácií kládol dôraz na celoživotné vzdelávanie, reskilling a upskilling. Dynamike inovácií v ekonomike je potrebné prispôsobiť aj dynamiku adaptácie pracovnej sily na meniacom sa trhu práce.
- **Reforma zdravotníctva a súdneho systému** – zaznievala najmä z pohľadu dopadov na mestá/regióny a nízku pripravenosť/vôľu občanov prijímať reformné kroky, ktoré vedú k úsporám na národnej úrovni avšak, podľa vnímania regiónov, znižujú občiansky komfort, resp. obmedzujú služby v menších mestách. *V otázke zdravotníctva* si správa všima nedostatočný počet zdravotníckych pracovníkov, a to najmä so zreteľom na všeobecných lekárov. Odporúča Slovensku zaviesť motivačné odmeňovanie pre všeobecných lekárov, a zvýšiť tak atraktivnosť tejto profesie. OECD pozitívne vníma schválenú reformu nemocníc a ambulantnej starostlivosti. Radí pokračovať v implementácii programu a vytvoriť tak centralizovaný systém pre monitorovanie a hodnotenie kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti. GT Cormann v tejto súvislosti poukázal na nevyhnutnosť lepšej komunikácie zo strany vlády;
- **Globálne trendy** – zelená transformácia a boj proti klimatickej zmene, masívny nástup digitalizácie a urýchlenie jej implementácie pod vplyvom pandemických tlakov (napr. dopady na trh práce, teleworking, nárast virtuálnych rokovaní);
- **Globálne ekonomické riziká** – inflácia – GT Cormann: je vyššia a dlhodobejšia ako sme očakávali, jej príčiny sú rozličné v USA (obrovské investičné stimuly) a v Európe. Predpokladáme jej zníženie v horizonte 2-3 rokov. Ďalej je to rast cien energií, narušenie dodávateľsko-odberateľských reťazcov (global value chains) na Slovensku s dopadom najmä na automobilový priemysel.

Pracovná večera (12.1.2022, 19:00)

Na pozvanie ŠTAT MZVEZ SR I. Brockovej sa večere zúčastnili zástupcovia inštitúcií, ktoré využívajú expertízu OECD: guvernér NBS P. Kažimír, člen Stálej delegácie NR SR pri OECD P. Kremský, vedúci Zastúpenia Európskej komisie v SR V. Šucha, Chief Innovation Officer M. Kršková, predseda Rady pre rozpočtovú zodpovednosť J. Tóth a generálna riaditeľka Sekcie Plánu obnovy ÚV SR L. Vašáková.

ŠTAT I. Brocková ocenila osobnú účasť GT OECD Cormanna na prezentácii Ekonomického prehľadu SR za rok 2021. Privítala obsah aj odporúčania, ktoré sú v súlade s programovým vyhlásením vlády a zodpovedajú pripravovaným/realizovaným štrukturálnym zmenám v dôchodkovej, fiškálnej, zdravotnej, súdnej aj vzdelávacej oblasti. OECD je vnímané na Slovensku ako významný odborný partner a zdroj na prípravu strategických materiálov, ich implementáciu aj následné hodnotenie. Slovensko má záujem využívať odbornú kapacitu OECD

najmä tam, kde nemáme dostatok vlastnej. Odborné kapacity OECD musia byť v synergii s využívaním fondov EÚ.

GT M. Cormann ocenil spoluprácu so SR (išlo už o 3. návštevu v priebehu 12 mesiacov). Slovensko si od vstupu do OECD (2000) počínalo veľmi dobre, zdvojnásobilo svoj rast aj posilnilo ekonomiku. Vo vzťahu k hlavnej téme Ekonomického prehľadu – starnutiu obyvateľstva uviedol, že je na tento fenomén, ktorý jednoznačne prináša spoločenské, ekonomické aj fiškálne výzvy, potrebné nazerať aj optimisticky: „dlhšie a zdravšie žijeme, môžeme dlhšie pracovať“. Preto by sme sa mali pri reforme zameriavať najmä na optimalizáciu dôchodkového veku vo vzťahu k priemernej dĺžke dožitia.

Definoval svoje priority na poste GT: postpandemická obnova, digitalizácia, zelená transformácia, podpora malých stredných podnikov. OECD je organizáciou, ktorá podporuje fungujúci liberálny systém svetového obchodu (vo vzťahu k diskusii o reforme WTO), zameriava sa na podporu dobrého vládnutia (good governance), propagácie trhových princípov a demokratických hodnôt v krajinách, ktoré nie sú jej členmi.

Diskusia sa venovala otázkam a problémom práce s ľudskými zdrojmi (Vašáková, Brocková), nízkej úrovni analytickej kapacity na viacerých rezortoch a celkovo v štátnej správe (Šucha), potrebe reformy systému verejnej správy a koncepčného prístupu k uplatneniu mladých absolventov VŠ (Kršková).

GT M. Cormann poukázal na hlavné odporúčania Ekonomického prehľadu, pričom zdôraznil potrebu urýchlenia digitalizácie priemyslu, vyváženého prístupu k zelenej transformácii tak, aby sa zachovala jeho konkurencieschopnosť. Vo vzťahu k daňovej politike a ekonomickým stimulom uviedol, že nižšie dane sú lepšie ako vysoké výdavky („lower taxes better than higher spendings“) a opätovne zdôraznil v prípade dôchodkovej reformy venovať sa primárne úprave dôchodkového veku.

L. Vašáková informovala o postupe prijímania ekonomických opatrení (prijatie rozpočtových stropov, reforma zdravotníctva a súdneho systému). Viacerí účastníci debaty charakterizovali dynamiku politickej scény na Slovensku a jej vplyvy na postup prijímania reforiem, rovnako sa venovali otázke nízkej vôle občanov prijímať reformy, či nedostatočnej komunikácii a prítomnosti populizmu a dezinformácií v spoločnosti.

Rokovanie s predsedom vlády SR Eduardom Hegerom (13.1., 10:00)

Predseda vlády (PV) SR E. Heger nadviazal na rozhovor s GT M. Cormannom počas Tatrasummitu (7.-8.10.2021). Informoval o aktuálnom stave vývoja pandémie na Slovensku a o prijatých opatreniach. Uviedol, že kvôli nízkej miere zaočkovanosti vláda prijíma opatrenia posilňujúce možnosti tých, ktorí sú plne očkovaní alebo prekonali Covid-19. Vláda prijíma systémové opatrenia – po reformnej jeseni prichádza reformná jar. Medzi hlavné patrí reforma súdnictva, školstva a stavebného zákona. Rok 2021 bol „tréningom“ na zložitejší rok 2022. Už aj preto, že ľudia sú unavení z pandémie a vláda vníma vyššiu vokalizáciu menšiny (30%) obyvateľstva, ktorá je menej naklonená reformám.

GT M. Cormann informoval o hlavných záveroch a odporúčaniach Ekonomického prehľadu. Zvýraznil najmä potrebu zvýšenia zaočkovanosti (spoločenské, zdravotné, ekonomické hľadiská), ocenil vývoj na Slovensku za ostatných 20 rokov a podporil reformy a systémové opatrenia, ktoré prijíma a pripravuje vláda. Jednou z kľúčových je reforma školstva – najmä z pohľadu jeho modernizácie, adaptácie na nové podmienky a potreby hospodárstva, potrebu vytvárať príležitosti pre absolventov VŠ. Prostriedky, ktoré môže SR čerpať na obnovu ekonomiky je potrebné využiť a investovať rozumne tak, aby viedli k modernizácii, digitalizácii a ekologizácii ekonomiky, vytvárali dostatočné prostriedky na krytie záväzkov v budúcnosti a viedli k stabilizácii verejných financií.

GT M. Cormann sa zaujímal o dôvody nízkej miery zaočkovanosti. **PV E. Heger** uviedol dva, z jeho pohľadu kľúčové, faktory: 1) opatrenia v boji proti korupcii, ktoré viedli k zatknutiu 26 vysokých predstaviteľov predchádzajúcich vlád. Tieto opatrenia vedú opozíciu k mobilizácii svojich voličov a využívajú k tomu aj protivakcinačné nálady (skepsu/nedôveru) časti občanov; 2) vonkajšie faktory – (dez)informačnú činnosť zahraničných aktérov.

GT M. Cormann definoval hlavné globálne ekonomické výzvy – rast inflácie (vyššia a dlhšia ako sa predpokladalo), rast cien surovín, narušenie globálnych dodávateľských reťazcov (čo sa priam týka aj slovenského (automobilového) priemyslu). Po prijatí dvojpilierového systému zdaňovania globálnych spoločností sa GT OECD chce zamerať na diskusiu o globálnom zdaňovaní emisií, ktorý má byť komplementárny k európskym nástrojom (CBAM).

Obaja partneri sa zamerali aj na **otázky globálnej politiky – najmä na úlohu USA (zlepšenie transatlantických vzťahov), pozíciu Ruska a Číny**. Cormann je zástancom dialógu, v ktorom rešpektuje aktuálny stav a sankčné opatrenia. Neformálne (výmenou listov) je v kontakte s PV Ruska, počas meetingu 1+6 (2021) rokovoval s prezidentom Číny. Predmetom rokovaní boli okrem aktuálnej hospodárskej situácie najmä otázky boja proti klimatickej zmene a rozhovory o globálnom systéme zdaňovania emisií (tento systém by pomohol chrániť aj európske ekonomické záujmy). Rusko, Čína, Brazília, Indonézia (budúci predseda G20) reagujú na návrhy pozitívne, problémom je India.

S cieľom zvýšiť význam a váhu OECD Cormann jednoznačne podporuje rozširovanie OECD (aktuálne sa rokuje o začiatku rokovaní so 6 krajinami: Argentína, Brazília, Bulharsko, Chorvátsko, Peru, Rumunsko).

Diskusný panel k prezentácii publikácie OECD “Ekonomický prehľad: Slovenská republika 2021”, Kongresová sála MZVEZ SR (13.1., 11:30 - 12:45)

Pri príležitosti prezentácie Ekonomického prehľadu SR 2021 sa **na pozvanie ŠTAT MZVEZ SR I. Brockovej uskutočnila panelová diskusia s GT M. Cormannom** za účasti štátnych tajomníkov z vecne príslušných rezortov: **J. Hargaša z Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie, Ľ. Jančíka z Ministerstva financií, B. Ažaltoviča z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny a R. Babel'u z Ministerstva zdravotníctva**. Diskusiu moderovala šéfredaktorka portálu **Zahraničnápolitika.sk, SFPA E. Mihočková**. Podujatie bolo dostupné širokej verejnosti prostredníctvom streamu na sociálnych sieťach MZVEZ

SR a bolo interaktívne vďaka možnosti online účastníkov klásť otázky prostredníctvom aplikácie Sli.do.

GT M. Cormann sa v prezentácii predstavil balík hlavných záverov a odporúčaní OECD pre SR (uvedené v úvode informácie). **Účastníci panelovej diskusie** ocenili prácu OECD, význam a prínos expertízy, ktorú organizácia SR ponúka. V kontexte prezentovaného ekonomického prehľadu sa zamerali na príslušné odporúčania podľa vecnej príslušnosti svojich rezortov a predstavili očakávané opatrenia v ich kontexte. Rezonovali najmä témy postpandemickej hospodárskej obnovy, digitalizácie, starnutia obyvateľstva a penzijnej reformy, očkovania a reformy zdravotníctva.

Pracovný obed (13.1., 13:00)

Počas pracovného obeda podávaného ŠTAT MZVEZ SR I. Brockovou sa k štátnym tajomníkom účastným na diskusnom paneli pripojil podpredseda vlády a minister hospodárstva (PPVL) R. Sulík, minister životného prostredia J. Budaj a štátny tajomník Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu (ŠTAT MŠVVŠ) Ľ. Paulis. **GT M. Cormann** ocenil priebeh návštevy a zhrnul hlavné odporúčania Ekonomického prehľadu a vyzdvihol ekonomický rozvoj Slovenska za ostatných 20 rokov (od vstupu do OECD).

PPVL SR R. Sulík skonštatoval, že k najväčšej akcelerácii reforiem na Slovensku došlo v rokoch 2002-2004. Vtedy bolo Slovensko lídrom v oblasti reformy daňovej politiky, fiškálnych opatrení a ďalších. Odvtedy nás však v mnohých oblastiach predbehli aj susedia – Česko, Maďarsko i Poľsko. Sulík sa zaujímal o názor Cormanna na tzv. „rodičovský bonus“.

GT M. Cormann skonštatoval, že toto opatrenie je drahé a z dlhodobého pohľadu neudržateľné. **A. Pereira** doplnil, že podobné zámery zaznamenali aj v iných krajinách, avšak nepriniesli žiadateľný efekt a OECD odporučilo vrátiť sa k väzbe na priemerný vek dožitia. Vo väzbe na dôchodkovú reformu sa diskusia zamerala aj na nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily.

GT M. Cormann poukázal na viacero možností ako riešiť protichodné demografické vývojové krivky – pokles pôrodnosti a nárast podielu ľudí na dôchodku. Austrálska vláda mala v minulosti program na podporu pôrodnosti (5000 AUD na dieťa), ktorý však postupne zrušila (phased-out). Inou možnosťou je zmena veľkorysého systému materskej/rodičovskej dovolenky, ktorá odčerpáva časť pracovnej sily, nehovoriac o znevýhodňovaní žien-matiek. Ďalšou cestou je aj (regulovaná) migrácia. K tejto otázke sa vyjadril aj **minister životného prostredia SR J. Budaj**, ktorý poukázal na citlivosť tejto témy v slovenskej spoločnosti, treba sa jej však venovať. Napríklad práve regulovanou pracovnou migráciou do odvetví, kde chýba pracovná sila. Informoval sa na skúsenosti AUS (krajina migrantov). **GT M. Cormann** v reakcii uviedol, že zjednodušujúcim faktorom pre integráciu migrantov v Austrálii je jazyk – angličtina ako lingua franca. Jazyková bariéra môže byť na Slovensku problémom. Treba sa skôr zamerať na zníženie odlivu mladých (vytvorením lepšieho podnikateľského priestoru, podporou start-upov, znížením byrokracie a zlepšením prístupu k úverom na rozbehnutie podnikania) a na prilákanie Slovákov už žijúcich v zahraničí (ex-pats).

PPVL SR R. Sulík aj **ŠTAT MŠVVŠ SR L. Paulis** s v tejto súvislosti zamerali na objasnenie hlavných elementov reforiem v oblasti školstva so zameraním na kvalitu a potreby Slovenska. Minister Sulík poukázal na to, že v niektorých odbornostiach, ktorých vzdelanie stojí nemalé prostriedky „vychovávame odborníkov pre zahraničie“ – spomenul konkrétne lekárov, zubárov.

Diskusia počas obeda bola otvorená, niesla sa v pozitívnej atmosfére vzájomnej dôvery, ktorá sa pretavila aj do záverečného bilaterálneho rozhovoru ministra Sulíka a GT OECD Cormanna.

Návšteva GT OECD mala príslušné mediálne pokrytie. **GT M. Cormann** poskytol exkluzívny rozhovor pre denník **Hospodárske noviny** a **HN.tv**. Na záver návštevy poskytol rozhovor **v priamom vstupe v televízii TA3**.